

JOUNI INKALA

Villon

*Azon a télen gyakran keltek át farkasok a Szajna jegén,
s járták üvöltve a szűk sikátorokat. A költő*

*ekkor akadt horogra utolszor, merthogy ismét egy teljes
sódart emelt el az egyik kereskedőház*

*bolthajtásából. Zsandárok jöttek, elhurcolták, s az ütlegetést
és a megszokott számú kihallgatást követően szájába*

*rongyot tömtek, és kancsós szám dőlt belé a víz,
hogy ne kapjon levegőt. Végül a szájába helyeztek*

*egy fagolyót, amelyen, miután jól lekötözték
egy padra, jó nagyot csavarintottak.*

*Végül mindent bevallott, s jegyzőkönyvbe került:
"Három éven belül ez már a hetedik vétsége."*

*A börtön legsötétebb cellájába dugták, erőszak-
tevők és kerítők közé. Farkasok üvöltöttek a fal*

*túloldalán, ahogy a nép szokott kivégzések előtt, a nők
még a férfiaknál is hangosabban. Hajnalban földerengett a fény,*

*fogvacogva, akár egy csomó éhező cigánypurdé.
Reggeli után már érte is jöttek.*

*Fölhurcolták a vérpadra, és fennhangon fölolvasták az ítéletet.
S hogy állt, nyakán a durva kötéllel, hátrakötött kézzel,*

*lehunyta szemét. És egy perccel azelőtt, hogy az állványt
nagy robajjal kirúgták volna alóla, álmában megjelent gyermekkora*

*legforróbb nyara, amikor örömtől és szabadságtól kótyagosan
társával belevetődött a Szajna hullámaiba.*

Jouni Inkala (1966) a finn líra középnemzedékének egyik legjelentősebbje. Már első kötetéért Erkko-díjjal jutalmazták. Költészete erőteljesen filozofikus töltetű, korai versei gyakran foglalkoznak az ókor és a korai kereszténység témáival. Később versvilágát kitágítva részben általános emberi problémák foglalkoztatták, másrészt bibliai témák, versei plasztikusak és érzékiek, gazdagok hasonlatokban és metaforákban. Legutóbbi kötetében sok szerepvetsert jelentetett meg. Fontos kötetei: *Pyhien seura* (Szentek társasága, 1996), *Autiomaaretki* (Sivatagi utazás, 2000), *Kirjoittamaton* (A megíratlan, 2002), *Sarveisaikoja* (Szaru-idők, 2005).

Összeállításunk ízelítő az Magyar Napló gondozásában idén ősszel megjelenő *Arcunk mögött egy másik arc* című kötetéből.

(J. B.)

A három nővér tíz év múlva

*Olga egy darabig ácsorog még a szélfúttá sírhant fölött,
ahol nemrég kedvére tombolt az őszi vihar.
Masa és Kuligin sírját épp most hantolták föl.
Öt nappal ezelőtt találtak rájuk a hitvesi ágyban.
Üres vizespoharak az asztalon. Méreg végzett velük.
Mindenki biztos volt benne, hogy Masa tette a mérget
a vizeskancsóba. Merthogy nem bírta tovább! Mások szerint viszont
Kuligin volt a tettes, merthogy nem bírta elviselni, hogy
nem jutott be a városi elöljáróság prezídiumába.
Olga csak áll. Elered az eső. Egy mókus ugrál
a parcellát kettévágó úton, és feltűnően ostobán figyel.
A gyászolók hahóznak, Olgát hívják
a türelmetlenül toporgó lovakhoz, de ő meg sem mozdul.
Fejét ingatja csupán, s azon töpreng, hogyan mondja el
mindezt Irinának, aki már nyolcadik éve
a tébolyodottak otthonának lakója
Moszkvában. Összeráncolja homlokát, töprenkedik.
Halántékán ismét kopácsolni kezd egy láthatatlan,
a veszteség láttán szárnyra kapott harkály. A mókus
eliramodik. S nem látja, hogy Olga szeme száraz marad.*

A vallásújító legdrágább gyermeke

*Luther Tölpel nevű ebe keresztülrohant az udvaron és
Márton doktor lábához lapult. Nemrég a közeli árok
vizében úszkált, és most minden egyes szőre hegyén egy-egy apró
vízcsepp csillogott. Diadalmasan, akár a karácsonyi evangélium
vagy a Máriának megjelenő angyal. Kedveskedve kúszott oda a doktor
lábaihoz, vakkantott neki valamit, talán az időjárásról,
és már futott is tovább. A doktor egy helyben állt, és azon
töprengett, mi hasznát vehetné a hírnek.
De nem jutott eszébe semmi. A vasárnapi prédikáció
csírájához sem volt elég. Vagy egy tanmeséhez, amit este elmondhatna
a gyermekeinek. Fejében csak a vadul rohanó eb
képe maradt, melynek egyetlen öröme, hogy
az ember felé rohanjon farkcsóválva.
Feléje, a megtört tudós felé, akit a Teremtő
olyan kártyákból alkotott, melyben nincsen egyetlen ász sem.
És amikor még tovább töprengett, rájött, hogy minden,
minden ásszal a kutya rendelkezik.*

Aiszkhülosz epítáfiuma

Nem voltam különös tehetség, halhatatlan műveket nem hagytam hátra.
 Részt vettem viszont a maratoni ütközetben, ahol dárdák
 és nyilak süvítettek mellettem, akár pánikba esett
 seregélyrajok. A velem küzdők sorra hullottak el
 súlyos sebeikben, kit hasba, kit mellbe szúrtak. Belük, lépük s a máj
 úgy buggyant ki a földre, akár a hálóból
 kifordított halak. Én magam ép bőrrel megmenekültem, de
 tetőtől talpig vörösre festett a vér,
 hetekig bűzlött hajam és szakállam, s asszonyom
 valahányszor közeledni próbált hozzám éjszaka, visszahőkölt
 és megkérdezte, miért nem mosakodom meg, miért
 nem vetem le magamról a láthatatlan köpenyt, amelyen kirajzolódott
 megölt ellenségeim bárgyún mosolygó arca,
 és fülembe súgott, véget nem érő jóslataik arról,
 hogy hogy fogok meghalni? És a sírkövemre sem vésnek
 nagy tetteket, melyek előtt térdet hajtana a Polisz.

Szymborska 1973. május 16-án

„Ez egyike azoknak a napoknak,
 melyek már nem jelentenek semmit.”
 (Wisława Szymborska)

Ha összehúzom a szemem, őszi lengyel szántók
 sarjadnak belőletek, gyönyörű barázdák és
 ezernyi káposztafej. Ilyennek látlak benneteket, ha
 összehúzom a szemem az ünnepi szónoklat közepén, elején s a
 végén. Mily mókásak vagytok!
 Otthon, a tükör előtt, amidőn derekatok hájgyűrűi
 és arcotok májfoltjai eltűnnek a fűző s a púder alatt.
 Mily mókásak is vagytok most, amikor
 első osztályú, a ferdén hulló napsütésben fénylő
 káposztafejek vagytok valamennyien. Milyen mókás, hogy nemsokára
 betakarítanak benneteket, és nyikorgó teherautók
 platóin utaztok tova. És furcsa, soha nem hallott
 csend üli meg a szántókat, melyek fölött
 csupán néhány varjú kering, mint hogyha Noé
 bárkáját keresné. Mindjárt véget ér a beszéd,
 s ti kimehettek a foajéba, elsiethettek
 a női és a férfi illemhelyek felé. Egy perccel az unalmas
 vacsora előtt. Amelynek első fogásaként
 finom, első osztályú káposztalevet szolgálnak fel. Csak nem? De igen.
 Pontosan arról a szántóról betakarított gazdag
 termésből. És ez mindannyiunknak ízleni fog,
 nektek is, nekem is, nahát!

Ti mondjátok el...

*Ti mondjátok el az igazat, ti parton ágaskodó fák.
Mondjátok el, mi az? Hiszen ti tudjátok, hogy nem sírtam, mikor
megszülettem, s fejem úgy bukott ki anyám öléből, ahogy
zsákból a meleg tők a fényes napvilágra.
Nem fáztam, pedig azon a télen fagy
pattogtatta a fákat, s a napkorong alászállt a látóhatárig,
akár egy pokolból a fényre pöccintett labda.
Ti már akkor is itt álltatok, fogvacogva,
akár az orosz boltok előtt hosszú sorban álló
tömeg. Harminc évig várakoztatok.
S most ujjaitokat lehelve mondogatjátok egymásnak:
eljön még egy nap.
Tessék, itt vagyok, és az oldalatokra helyezem tenyerem.
Most már megszólalhattok, bármilyen nyelven vitatkozva.*

Egy viking múzeumban

*Pillantásom befogja az ősi norvég fjord
vizében elsüllyedt viking bárka mandula alakú
körvonalait, miközben állok a leghosszabb
csónak előtt. S hallom a vikingek
fenyegetően közeledő evezőcsapásait,
s a rövidesen partra özönlő megszállók
kezére került nők, aggok és gyermekek
éles fecskesikolyát, legvégül pedig a füstölgő tábortüzek
csendjét, amikor minden lezajlott már.
Feszülten szimatolom a régi kötelek,
varsák és vitorlák, kerítőhálók
orrlyukaimat szégyentelenül ostromló
szurokszagát, érzem, ahogy a valamikori
temetési szokásokat taglaló szöveget
olvasom. Hallani vélem, hogyan roppantotta be tőr
a gazdájával együtt halálra szánt cseléd-
lány mellkasát, bordarácsait. De előtte még
öt harcos fordult meg a lány
szűz testében, miközben a többiek a sátron kívül
versenyben verték dárdájukkal a pajzsok
domború hasát, hogy ne hallatszanak a sikolyok. Abban
az ézengésben az istenek sem
tehettek úgy, mintha nem hallanák az ég
felhőit ostromló örömet, aminek ők a hangokat vélték, s ami most
iszonyatként tör utat bennem, miután
a tőr hegye egyszer már megcsiklandozta a szívem.*

Te, ki születésünkkor...

*Te, ki születésünkkor körülöletél minket
s ki köpönyegedbe burkolsz majd, amikor meghalunk.
Te, aki ott vagy két szívverés között,
az erek és izomszövetek sokaságában.
A szavak, a vágy s a szándékok csatájában.
A teli teáscsésze rezzenetlen felületén,
amelyet ajkunk érint. A szőnyegszegélyre
lépő talpban. A csésze
asztalhoz koccanásában. A metróalagútban,
a huzatban, az utcán végigszáguldó szélben, a lobogó
zászlóban. A szavakban, melyek fölkapják
a hangokat, és amelyek levetik
vállukról a tinta könnyedségét. Te, aki a kezünkénél és hajunknál
fogva vezetsz minket, aki teljes valóddal
egy vagy velünk. Te, te, te, aki vagy.
Az egyetlen, akinek a nevét hiába szánkra nem vehetjük.*

Téli este

*Döbrent csend, hallani, ahogy a fagy,
az agg szörny vaktában lődözni kezd
a cinkékre és a süvöltőkre, sorra végzi ki őket,
mielőtt az est leszáll. Parázs tülekedés a madáretetőben,
az utolsó jövevények az utolsó falatokért verekednek.
Egy nyúl imaszalagja jelet rajzol a hóba,
mintha tanúskodni akarna valamiről.
Ilyenkor hangosítsd föl jobban a zenét,
hogy eltöltsön, és megértsd, mi volt
a zeneköltő szépről és jóról
alkotott fantáziaképe. Kint a sarki fény,
az izzásban lévő világűr rázza
rongyszőnyegét. És a muzsikát
csavard még hangosabbra, hogy
följusson a némán
füstölgő galaxisokig. Mert lennie kell valakinek, aki
égi szobájában ülve hallgatja a zenét,
szemében szenvedély és vágyakozás,
miközben a fagy nyugodtan folytatja
a sötétség ölen lögyakorlatait.*

Mona Lisa

*Sokak szerint hiba volt kilépnie a keret lécei közül
és ruháját fölcshintve gázolni a folyóban a verőfényes finn
nyár közepén. A templomosfaluban, melynek lakói szinte
szentként tisztelték, Szent Ágotához és
Mónikához hasonlították. Keveset tudtak róla,
s még ennél is kevesebbet pletykáltak... Azt azonban
többen tanúsították, hogy hetente két
félkilós kávét vesz a közeli boltban. Valamint kéthetente
öt karton piros címkejű cigarettát.
Volt, aki teljes bizonyossággal állította,
hogy egyszer arany, vagy legalább ezüst
lépcsőn lépdelt fölfelé az égbe. Egy másik, talán,
nem elég határozottan, mégis úgy látta, akár meg is esküdne rá,
hogy egy csapat proféta ereszkedett le
a magasból, hogy tanácskozzanak.
Hogy miről, azt akkora távolságból már nem hallhatta.
Gyerekként sokat csúfolták az iskolában lassú
beszédmódja miatt, és egyik osztálytársnője földézte még
azt az esetet, mikor kimentett két szomszéd kutyát
a biztos halálból, a zajló jégtáblák alól, s partra tette.*

Songe

*A koporsót
kiviszik
végig a
folyosón
amikor a halott
megkopogtatja a koporsófedelelet
jeleznén
hogy szeretne
még egy kevés
Bach zenét hallgatni
a végső
búcsú
előtt*

Jávorszky Béla fordításai